

Correctievoorschrift VWO

2015

tijdvak 1

geschiedenis

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 76 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.
- 2 Als gevraagd wordt naar het noemen van één van de negenenveertig 'kenmerkende aspecten', is een letterlijke weergave daarvan niet vereist. Er kan in de regel worden volstaan met een juiste omschrijving van het 'kenmerkend aspect' of van dat deel ervan dat relevant is voor de beantwoording van de vraag (er zijn kenmerkende aspecten die uit meerdere onderdelen bestaan).

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

1 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

4, 2, 5, 6, 3, 1

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Prehistorie en oudheid

2 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- Aan christenen wordt de boodschap overgebracht dat het gedrag van hun geloofsgenoten een voorbeeld voor hen moet zijn / dat de keuze voor het martelaarschap een goede keus is 1
- Aan niet-christenen wordt de boodschap overgebracht dat de beschrijving van de zekerheid / de wens om martelaar te worden van deze vroege christenen laat zien dat het christendom de moeite waard is 1

3 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat voor de beantwoording van onderzoeksvraag 2 de bron de betrouwbaarste informatie bevat, omdat de christenen hierin zelf hun opvattingen beschrijven / vastleggen ter navolging, terwijl voor een beschrijving van de (feitelijke) gebeurtenissen in 180 de bron te gekleurd is.

Opmerking

Alleen met een juiste verwijzing naar de bron worden scorepunten toegekend.

De middeleeuwen

4 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- In de bron wordt 'de confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa' (of een omschrijving daarvan) beschreven 1
- want de Franken/Germanen nemen een deel van het (West-)Romeinse Rijk in bezit 1

5 maximumscore 4

Uit het antwoord moet blijken dat:

- de continuïteit in de militaire organisatie er uit bestaat dat vorsten (als de Prince of Wales) nog steeds strijdkrachten aanstellen door hen persoonlijke trouw te laten beloven, wat een voortzetting is van de feodale verhoudingen uit de vroege middeleeuwen 2
- de militaire organisatie zich aanpast aan de nieuwe economische omstandigheden, omdat de krijgsman wordt beloond met een geldbedrag, wat past bij de herleving van ambacht en handel / de opkomst van een geldeconomie 2

Vroegmoderne tijd

6 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat in deze uitspraak de nieuwe wetenschappelijke belangstelling van de Renaissance naar voren komt, want Leonardo da Vinci hecht veel waarde aan empirie/eigen waarneming/ervaring.

of

Uit het antwoord moet blijken dat in deze uitspraak de heroriëntatie op de klassieke oudheid naar voren komt, want Leonardo da Vinci hecht veel waarde aan de goede geschriften die zijn nagelaten.

7 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- De instelling van de drie Collaterale Raden in de Nederlanden door Karel V past bij 'het begin van staatsvorming en centralisatie' (of een omschrijving daarvan) 1
- Met de instelling van (één van de volgende): 2
 - de Raad van Financiën wilde Karel V meer eenheid in de belastingheffing krijgen / de centrale inkomsten vergroten/beter beheren, waardoor het centrale bestuur werd versterkt.
 - de Raad van State wilde Karel V een duidelijker centraal beleid op het terrein van de buitenlandse politiek/oorlogsvoering kunnen voeren, waardoor het centrale bestuur werd versterkt.
 - de Geheime Raad wilde Karel V een grotere eenheid in rechtspraak/wetgeving tot stand brengen, waardoor het centrale bestuur werd versterkt.

Opmerking

Voor het noemen van één van de drie Collaterale Raden zonder verband met het kenmerkend aspect wordt 1 scorepunt toegekend.

8 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Een oorzaak voor het uiteenvallen van de Pacificatie van Gent is de angst van veel rooms-katholieken voor de groeiende macht van de calvinisten. De bron illustreert deze oorzaak, want de invloed van de calvinisten blijkt uit de vaststelling dat de koning in de 'kwestie van de religie' zijn wil niet mag opleggen / geen andersdenkenden mag vervolgen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

De bewering is juist want in deze tekst wordt gesteld dat de Staten het recht hebben een andere vorst te nemen als de eigen vorst zijn bevoegdheden te buiten gaat/een tiran is, wat overeenkomt met het Plakkaat van Verlatinge waarin Filips II afgezworen wordt als heer vanwege zijn (vermeende) tirannie.

Opmerking

Alleen als ingegaan wordt op de inhoud van het Plakkaat van Verlatinge worden scorepunten toegekend.

10 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat de Staten-Generaal een nieuwe Bijbelvertaling betalen, omdat daarin verschillende interpretaties/opvattingen konden worden verenigd, zodat de religieus-politieke tegenstellingen (die tijdens het Bestand naar boven kwamen) overbrugd konden worden.

11 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De foto van de schuilkerk laat zien dat de rooms-katholieken geen duidelijk zichtbaar kerkgebouw hebben, waaruit blijkt dat er voor rooms-katholieken wel ruimte is om hun godsdienst te belijden (wat wijst op tolerantie) maar dat dit in het geheim/niet openlijk moet gebeuren (waaruit blijkt dat er geen godsdienstvrijheid is) 2
- De foto van de Sint Nicolaaskerk laat zien dat de rooms-katholieken na 1887 wel een duidelijk zichtbaar kerkgebouw in Amsterdam hebben, (waaruit blijkt dat de rooms-katholieken geen achtergestelde positie meer innemen); het gelijkheidsideaal van de Verlichting is nu blijkbaar ook op godsdienstig terrein toegepast 2

12 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken dat:

- door de wetenschappelijke revolutie van de zeventiende eeuw er een meer kritische benadering komt van bestaande opvattingen. Bekker onderzocht zelf de Bijbel en werken uit de oudheid om tot een eigen conclusie te komen 2
- Spinoza stelde dat hekserij en magie niet het bewijs van goddelijke macht zijn zoals de kerk beweerde, maar voortkomen uit menselijke onwetendheid (waar de opvatting van Bekker bij aansluit) 1

Vraag	Antwoord	Scores
13	<p>maximumscore 4</p> <p>Een juist antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een juiste omschrijving van het idee van het sociaal contract volgens Locke, bijvoorbeeld dat volgens het sociaal contract een volk het bestuur (vrijwillig) overdraagt aan een vorst waarna de vorst dit volk/het algemeen belang beschermt • Een juiste weergave van de opvatting van Bernier dat het de wil van het volk is om de kerk/het geloof te herstellen, terwijl de revolutionairen het geloof hebben verboden/het atheïsme hebben ingevoerd • Een juiste weergave van de opvatting van Bernier dat het de wil van het volk is geregeerd te worden door een koning, terwijl de revolutionairen de koning hebben terechtgesteld • Een juiste verklaring voor het gebruik van het idee van het sociaal contract door Bernier, bijvoorbeeld dat de revolutionairen in opstand zijn gekomen omdat volgens hen de handelwijze van de vorst niet in overeenstemming was met de wil van het volk, maar dat zij zelf ook niet naar het volk/de volkswil luisteren als het hen niet uitkomt 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
14	<p>maximumscore 3</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De 'Wet Le Chapelier' verbood verenigingen van arbeiders en boeren (zoals gilden en vakbonden) • Eén van de idealen van de Franse Revolutie was gelijkheid/vrijheid voor iedereen (ook voor de verschillende beroepsgroepen) • De socialisten richtten vakbonden op om de arbeiders te organiseren, door de 'Wet Le Chapelier' werden deze organisaties verboden waardoor stakingen onmogelijk werden 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
15	<p>maximumscore 4</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>bij conclusie 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De positie van de regering van koning Lodewijk XVI verslechterde na de financiële hervormingen van Necker / het bijeenroepen van de Staten-Generaal in mei 1789 / de besluiten van de Nationale Vergadering / de grondwet van 1791 <p>bij conclusie 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tijdens de revolutie streed een groot deel van het volk tegen privileges van het ancien regime, maar toen Napoleon een nieuwe monarchie / vergelijkbare privileges instelde, werd hij toch gesteund door het volk 	<p>2</p> <p>2</p>

Door de tijd heen

16 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

6, 4, 1, 3, 2, 5

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Moderne tijd

17 maximumscore 4

Kern van een juist antwoord is:

- Domela Nieuwenhuis wilde de rijke burgerij duidelijk maken dat de overheid meer aandacht moest krijgen voor negatieve gevolgen van de Industriële Revolutie / er maatregelen moesten worden genomen om de levensomstandigheden van de arbeiders te verbeteren 1
- Dit sluit aan bij '(de discussie over) de sociale kwestie' (of een omschrijving daarvan) 1
- Domela Nieuwenhuis wilde de arbeiders duidelijk maken dat zij iets konden doen aan hun omstandigheden / zich moesten organiseren 1
- Dit sluit aan bij 'de opkomst van emancipatiebewegingen' (of een omschrijving daarvan) / 'de opkomst van de politiek maatschappelijke stroming socialisme' (of een omschrijving daarvan) 1

18 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Zonder industrialisatie was geen grootschalige vlootbouw (zoals de Vlootwet in gang zette) mogelijk, terwijl 1
- zonder vloot geen imperialistische buitenlandse politiek (zoals de *Weltpolitik* beoogde) mogelijk was 1

Vraag	Antwoord	Scores
19	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: Emily Davison waagde haar leven voor het vrouwenkiesrecht wat past bij de volgende kenmerkende aspecten (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – 'Voortschrijdende democratisering met deelname van uiteindelijk ook vrouwen aan het politiek proces' (of een omschrijving daarvan), omdat zij haar leven waagde voor het vrouwenkiesrecht. – 'De opkomst van de politieke-maatschappelijke stromingen, waaronder het feminisme' (of een omschrijving daarvan), omdat de strijd voor het vrouwenkiesrecht onderdeel vormde van de feministische beweging. – 'De opkomst van emancipatiebewegingen' (of een omschrijving daarvan), omdat de strijd voor het vrouwenkiesrecht/het feminisme onderdeel is van de emancipatie van de vrouw. 	
	per juist gelegd verband met een passend kenmerkend aspect	1
20	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onmiddellijke doel van de revolutie is volgens de Spartakisten een machtsovername door de arbeidersklasse/soldaten- en arbeidersraden • Het uiteindelijke doel is de vestiging van een klasseloze/communistische samenleving 	1 1
21	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: Oorzaken voor het succes van Hitler die uit de bron naar voren komen zijn, dat een groot deel van de Duitse bevolking (net als de industriëlen) meent dat Hitler (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – de klassentegenstellingen zal overwinnen. – voor economisch herstel zal zorgen. – als leider van de NSDAP een aanvaardbare kanselier zal zijn / 'salonfähig' wordt. 	
	per juiste oorzaak	1
22	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat: Je kunt twijfelen aan</p> <ul style="list-style-type: none"> • de betrouwbaarheid van deze bron, omdat deze open brief van de industriëlen aan president Von Hindenburg is geschreven met het politieke doel Hitler aan de macht te brengen (wat hen op dat moment de beste optie lijkt) / hun eigen positie (bij het aan de macht komen van Hitler) veilig te stellen • de representativiteit van deze bron, omdat uit deze brief niet is op te maken hoe de industriëlen werkelijk over Hitler denken / industriëlen die lid zijn van de NSDAP deze brief niet ondertekend hebben 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
23	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is: Door de beschrijving van industriëlen als handlangers van Hitler, kan de DDR de politieke boodschap uitdragen dat de West-Duitse kapitalisten de 'erfgenamen van Hitler' zijn / de nazi's steunden.	
24	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> De Duitse censuur verbiedt publicatie van deze foto, omdat eruit blijkt dat het bewind de eigen bevolking/vrouwen en kinderen niet kan beschermen / de foto lijkt te verwijzen naar de Eerste Wereldoorlog (die fataal afliep) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De geallieerden zullen deze foto niet gebruiken omdat hieruit blijkt dat de bombardementen burgers/vrouwen en kinderen treffen / de suggestie wordt gewekt dat er gifgas wordt gebruikt 	1
25	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Volgens Behrendt bouwt de Oost-Duitse regering de muur omdat zij wil voorkomen dat Oost-Duitse burgers vluchten naar het Westen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> want hij beeldt de Oost-Duitse partijleider af als iemand die een Oost-Berlijner achter prikkeldraad zet/op gaat sluiten / alleen maar schaarste te bieden heeft 	1
26	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is: Met het afbeelden van	
	<ul style="list-style-type: none"> "CCCP" op het machinegeweer van Ulbricht en 	1
	<ul style="list-style-type: none"> het serveren van prikkeldraad 	1
	<ul style="list-style-type: none"> geeft Behrendt aan dat de Oost-Duitse regering moet doen/doet (in Oost-Berlijn/de sovjetzone) wat de Sovjet-Unie opdraagt 	1
	<i>Opmerking</i> <i>Alleen als er een relatie wordt gelegd tussen de verwijzing naar de prent en het westerse beeld worden scorepunten toegekend.</i>	
27	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Tijdens de Praagse Lente dreigde Tsjecho-Slowakije zich los te maken uit het Oostblok 	1
	<ul style="list-style-type: none"> In de Brezjev-doctrine werd bepaald dat de communistische landen in dit soort situaties mochten/moesten ingrijpen 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Paul Conrad beeldt de (voor de Verenigde Staten rampzalig verlopen) Vietnamoorlog en het conflict in Angola af als geldverslindende Hollywood-producties, waaruit blijkt dat hij verwacht dat de Amerikaanse betrokkenheid in het conflict in Angola even rampzalig zal aflopen als die in Vietnam.

29 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Binnen Europa was tussen eind jaren 1960 en eind jaren 1970 sprake van ontspanning (detente), want de verdeling in invloedssferen werd in Europa geaccepteerd / er werd niet geprobeerd elkaars gebied in te nemen, wat bijvoorbeeld bleek uit de ondertekening van SALT-I 2
- Buiten Europa was tussen eind jaren 1960 en eind jaren 1970 geen sprake van ontspanning (geen detente), want buiten Europa waren er wel conflicten tussen de beide blokken, zoals in Zuidoost-Azië/Vietnam/Afrika/Angola 2

Opmerking

Alleen als een passend voorbeeld uit de genoemde periode wordt genoemd met een juist gebruik van het begrip detente, worden scorepunten toegekend.

30 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat:

- De (toenemende welvaart die vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw aanleiding gaf tot) ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen (of een omschrijving daarvan) leidden tot het ontstaan van een subcultuur onder jongeren die zich afzetten tegen oudere generaties (door het lange haar van de Beatles over te nemen) 1
- De toenemende welvaart (die vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen of een omschrijving daarvan) leidde ertoe dat veel van deze jongeren eigen grammofoonplaten konden kopen (zoals de single van de Beatles) 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 26 mei naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 ontleend aan: H.M. Beliën, Een geschiedenis van de Oude Wereld, Bronnen, Haarlem 1981, pag. 291-293
- bron 2 ontleend aan: Lewis Thorpe (ed.), Gregory of Tours, The History of the Franks, London 1974, pag. 125
- bron 3 ontleend aan: Richard Barber, Edward III and the Triumph of England, London 2013, pag. 188-189
- bron 4 ontleend aan: M. van Gelderen, The Dutch Revolt, Cambridge 1993, pag. 135-139
- bron 5 www.amsterdamsebinnenstad.nl/binnenstad/239/oz-voorburchwal-38-40.jpg
- bron 6 www.wijselijkonwetend.nl
- bron 7 Simon Schama, Burgers, Een kroniek van de Franse Revolutie, Amsterdam 1989, pag. 701
- bron 8 ontleend aan: E. Dimendberg e.a., The Weimar Republic Sourcebook, Berkeley, Los Angeles en London 1994, pag. 37
- bron 9 ontleend aan: Braunbuch, Kriegs- und Naziverbrecher in der Bundesrepublik, Berlin 1965 in <http://www.glasnost.de/hist/ns/eingabe.html>
- bron 10 <http://image.invaluable.com/housePhotos/Bassenge/40/281540/H0223-L14986298.jpg>
- bron 11 Koos van Weringh, Getekende Wereld, Amsterdam 1976, pag. 63
- bron 12 Paul Conrad, Drawn and Quartered, New York 1985, pag. 147